

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu:

Období stáří

Autor materiálu:

Mgr. Zdeňka Stašková

Datum vytvoření:

11. 6. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2.ročník

Sada: PS6

Číslo DUM: 18

Tematická oblast: Vývojová psychologie – školní věk až stáří

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 19. 6. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Veronika Plecerová

Třída: ZLY 2

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace slouží jako názorná podpůrná pomůcka výkladu učitele. Prezentace seznamuje žáky s charakteristikou, somatickými, psychickými a sociálními změnami ve stáří. Prezentace výstižně a názorně doplňuje výklad učitele. Materiál obsahuje i zpětnou vazbu ověřující pochopení probírané látky na závěrečném snímku.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBDOBÍ STÁŘÍ

Charakteristika období

- Regresivní biologické stárnutí organismu
- Pokles schopností a výkonnosti
- Zhoršení v sebeobsluze
- Změny v psychickém vývoji
- Zhoršené smyslové vnímání a paměť
- Změny projevů osobnostních rysů
- Změna sociálního zařazení člověka
- Terminálním stádiem stáří je smrt

Dělení období

➤ Stáří

- 60 – 75 let

➤ Kmetství

- 75 – 90 let

➤ Patriarchální věk

- 90 a více let

Dělení období dle WHO

➤ Rané stáří

- 60 -74 let

➤ Vlastní stáří

- 75 – 89 let

➤ Dlouhověkost

- 90 a více let

Nauky o stáří

- **Gerontologie** – nauka o stárnutí a stáří, zaměřující se na zkoumání biologických, fyzických a psychických vlastností stárnoucího organismu i sociální aspekty stáří
- **Geriatricie** – lékařský obor zabývající se problematikou zdravotního a funkčního stavu ve stáří, zvláštnostmi chorob, jejich diagnostikováním a léčením u starých lidí
- **Gerontopsychologie** – nauka o psychických změnách v průběhu stárnutí a stáří, je součástí vývojové psychologie

Somatické změny

- Výrazněji se mění vzhled člověka (vrásky, šedivění a řídnutí vlasů, suchá a pigmentovaná kůže, zpomalení růst u nehtů, ztráta zubů, ochabuje držení těla, ubývá pružnosti a zručnosti apod.)
- Osobní tempo je pomalejší – obvyklé sebeobslužné i jiné činnosti trvají déle a vyžadují větší úsilí
- Postupný pokles motoriky, schopností a výkonnosti
- Zvyšuje se nemocnost, vše se hojí pomaleji

Somatické změny

- Častá nádorová, kardiovaskulární, cerebrovaskulární a jiná chronická onemocnění - polymorbidita
- Snížená termoregulace – tělo produkuje méně tepla
- Zvláštnosti klinického obrazu nemocí
- Nespecifické příznaky
- Mikrosyptomatologie, monosyptomatologie...
- Při omezení pohybu rychlý rozvoj imobilizačního syndromu
- Zvýšená úmrtnost

Psychické stárnutí

- Pro stáří je charakteristický pokles duševních funkcí, podmíněný biologickými změnami
- Existují však individuální rozdíly, které jsou ovlivněny těmito činiteli:
  - faktory genetické
  - zdravotní stav
  - různé okolnosti v životě člověka
  - osobnost člověka

Psychické změny

- Stárnutí obvykle osobnostní vlastnosti člověka zásadně nemění, pouze je zvyrazňuje
- Zhoršuje se smyslové vnímání (zrak, sluch, i čich a chuť), reakce jsou pomalejší
- Často se vyskytuje demence (snížení duševní výkonnosti, která je důsledkem organických změn v mozku)
- Zhoršuje se paměť pro nové události, minulé zážitky bývají dobře uchovány

Psychické změny

- Afektivní prožívání se mění – menší emoční zaujetí děním okolo sebe, přecitlivělost na vlastní osobu, hypochondrie, egocentrismus, konfliktnost...
- Mírně se snižuje i intelektový výkon, klesá schopnost učit se novým věcem, řešit problémy rychle ve stresu apod.
- Individuální zvláštnosti procesu stárnutí ovlivňují i činnosti, kterým se jedinec v životě věnoval (čím vyšší je úroveň schopností, tím menší je její snížení)

Psychické změny

- Intelligence měřená běžnými IQ testy klesá (důsledek časově limitovaných úkolů)
- Postupně se mění potřeby:
- Zvyšuje se potřeba bezpečí a citové jistoty – rodina...
- Potřeba podnětů a změn ustupuje – vadí jim vše nové, unavují je...

Nejčastější symptomy ve stáří

(podle Gaitze, In Pacovský, 1981)

➤ Kognitivní

- neschopnost soustředění, snížená pozornost
- vážnouch myšlenkové pochody, neobvyklý myšlenkový obsah
- snížená mentální kapacita
- zapomnětlivost
- dezorientace, halucinace

➤ Emoční

- emoční labilita, podrážděnost, agitovanost
- neochota ke spolupráci
- nesociabilita, izolovanost
- deprese, strach, úzkost

Nejčastější symptomy ve stáří

(podle Gaitze, In Pacovský, 1981)

➤ Somatické

- bolesti a ztuhlost kloubů
- snížená pohyblivost
- poruchy močení
- senzorické poruchy
- svalové křeče
- závratě
- hostilita
- nespavost
- nechutenství
- únava

Sociální změny

- Odchod do důchodu
- Ztráta životního partnera - osamělost
- Nedostatek sociálních kontaktů – společenská izolace
- Bezmocnost, závislost na druhých
- Ústavní péče

Aktivní stáří

- Aktivita mobilizuje psychickou i fyzickou stránku osobnosti člověka a zpomaluje procesy stárnutí.
- Nečinnost ve stáří může vést k depresím, k urychlení fyziologických procesů stárnutí a k rozpadu osobnosti.
- Aktivní přístup k životu přispívá k utváření nových vztahů a pomáhá překonávat samotu.
- Aktivita posílí i pocit užitečnosti a uznání.
- Aktivity: sběratelství, turistika, cestování, sport, Univerzita třetího věku.....aj.

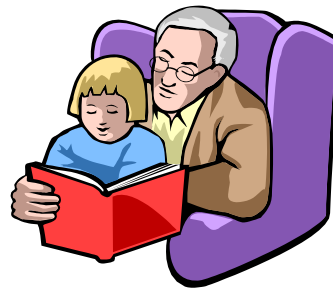

**OSOBNOST STARÉHO ČLOVĚKA JE DÁNA
CELÝM JEHO PŘEDCHÁZEJÍCÍM ŽIVOTEM,
ZKUŠENOSTMI, RODINNÝM ZÁZEMÍM A
ZDRAVOTNÍM STAVEM.**

Otázky k opakování

- Čím se zabývá gerontopsychologie a geriatrie?
- Jaké jsou typické znaky biologického stárnutí?
- Jaké jsou hlavní projevy psychického stárnutí?
- Jaké charakteristické znaky a průběh mají choroby ve stáří?
- Které sociální změny jsou charakteristické pro období stáří?
- Vysvětlete jaký význam má pro stárnoucího člověka aktivní způsob života:

Děkuji za pozornost

Seznam použité literatury a pramenů:

- ČECHOVÁ, V. MELLANOVÁ, A. KUČEROVÁ, H. *Psychologie a pedagogika II.* 1.vyd. Informatorium Praha: 2004. 160 s. ISBN 80-7333-028-8.
- KELNAROVÁ, J. MATĚJKOVÁ, E. *Psychologie 1.díl.* 1.vyd. Grada. Praha: 2010 162 s. ISBN 978-80-247-3270-1.
- LANGMEIER, J. LANGMEIER, M. KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie* 1.vyd. H&H Praha: 1998. 132 s. ISBN 80-86180-03-4.
- ČÍŽKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie* dotisk 1.vyd. UP Olomouc: 2001. 175 s. ISBN 80-7067-953-0.
- Všechny obrázky použité v prezentaci jsou kliparty Microsoft Office on-line: <http://office.microsoft.com> .